

BİRCAN DEĞİRMENCI • Keskin Bir Hayat

BİRCAN DEĞİRMENCİ Diyarbakır doğumlu. Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi mezunu. Gazeteciliğe 1996 yılında *Özgür Gündem*'de yargı muhabiri olarak başladı. TRT, Özgür Radyo, Star radyoları, *Gazete TAZ*, *Kültür Servisi*, *Gazete Karınca* ve *Esmer* dergisinde çalıştı. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nde kültür-sanat departmanındaki basın sorumluluğu görevinden 2017 yılında 692 Sayılı KHK ile ihraç edildi. *Yeni Özgür Politika*, *Bianet* ve *Gazete Duvar*'da yazdı.

İletişim Yayınları 3113 • Biyografi Dizisi 37

ISBN-13: 978-975-05-3254-2

© 2022 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2022, İstanbul

EDİTÖR Tamlı Bora

DİZİ KAPAK TASARIMI Utku Lomlu

KAPAK Suat Aysu

KAPAK FOTOĞRAFI Veysi Altay

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Berkay Üzüm

BASKI Sena Ofset • SERTİFİKA NO. 45030

Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11

Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46

CİLT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

BİRCAN DEĞİRMENCI

Keskin Bir Hayat

Eren Keskin

Ölülerimize borcumuz var...

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	13
EREN'İN HAYATI • YILDIRIM TÜRKER	15
Giriş	19
BİRİNCİ BÖLÜM	
Şemsiyeler	21
Anneanne: Çerkes Muhterem	22
İnce, narin, nazenin Sevgi	25
Kıbrıs Türk'tür Türk kalacak!	32
Yeşili solgun Bursa	34
İlk ihtilal	35
Nuri'nin gelişi	37
Eren deliyooooorr!	38
Semih'in serenadı	40
Delikanlım iyi bak yıldızlara, belki bir daha göremezsin	42
Kimseye bir şey anlatma... ..	43
Müjgan... ..	46
Bursa'ya veda... ..	48
Kadıköy'deki mutlu zamanlar... ..	49
Denizden gelen gerçek	51
Anneannenin evi	53

Josephine Yenge.....	56
Lise yılları.....	58
Gel bakalım ufaklık.....	62
Avukat olmasam şarkıcı olacaktım.....	63
Fanatik Galatasaraylı.....	64
İlk kalp ağrısı.....	66
Soygun planı.....	69
Savaş boyaları.....	69
Mor iğnenin mucidi Zehra Hala.....	71
Hukuk fakültesi.....	74
“Darbe olmuş...”.....	76

İKİNCİ BÖLÜM

Herkesin Avukatı Eren Keskin.....	81
Entelektüel Ayı.....	82
Anlat bakalım küçük kız!.....	86
Martı çılgılığı.....	87
İlk tanındığı dava.....	88
İlk siyasi dava DDKD.....	90
İHD ile tanışma.....	91
Vedat Aydın’ın Kürtçe konuşması.....	95

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

’90’ların Karanlık Dehlizleri.....	99
İlk faili meçhul cinayet: Vedat Aydın.....	99
Kürtçeye Özgürlük Kampanyası.....	101
Her an kaybedilebilirdik.....	106
Gözün aydın Bâbîâli bizden kurtuldun!.....	107
Koca çınar Apê Musa.....	111
Bir kör bir topal size engel oluruz.....	113
Nazlı Hanım gel 10 milyonda anlaşalım.....	114
O en çok seni sevdi.....	115
Yalvardık “gitme” diye.....	116
20 yıl faili meçhul kaldı.....	117
Özgür Ülke’nin bombalanması.....	118
’90’ların pilot ili şırnak.....	122
Ölülerimize bile baş eğdirmeyeceğiz!.....	127
’90’larda yapayalnızdık.....	128

Lice Olayları.....	131
Sihirli kelime: Berxwedan Jiyan e!	134
Lice Olayları "şüpheli" bulunur.....	136
Davalarda cezasızlık.....	138
Çiller'in listesi.....	138
Savaş Buldan.....	140
Medet Serhat.....	141
Hüseyin Baybaşın.....	146
Adil Durmaz.....	148

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Apocu Avukat Hoş Geldin!	151
Âşık olmak insani bir duygu.....	156
Silahlardan değil öcülerden korkuyorum.....	158
Birakujî (Kardeş kavgası).....	161
Selma'yla yüzleşme.....	165
Dile gelmeyen yöntem: Gözaltında cinsel işkence.....	167
Kadınların kurtuluş ofisi: Gözaltında Cinsel Taciz ve Tecavüze Karşı Hukuki Yardım Bürosu.....	170
Babamı üzmem istemiyorum!.....	176
Üç buçuk yaşında işkenceyle tanışan Azad.....	178
Mağdurlarla aramızda bağ oluştu.....	180
Kız kardeş Leman.....	183
Eylemler.....	187
Abone Zahide.....	191
Papazı rahat bırakın.....	191
Fatih Altaylı'dan hakaret.....	193
Militarizm ne demek ya?.....	197
"Teke Tek" programına davet.....	198
Çuvala bozuk para.....	199
Meslekten men cezası.....	200

BEŞİNCİ BÖLÜM

Kayıplar	201
Cüneyt Aydınlar.....	208
Hasan Ocak.....	210
Rıdvan Karakoç.....	213
Cemil Kırbayır.....	215

Erdoğan'dan Berfo Ana'ya söz: Oğlunu bulacağım.....	216
Hüseyin Morsümbül.....	219
Mefahir Özgen: Dik dur, başını eğme!.....	222
Kerboran (Dargeçit) kayıpları.....	223

ALTINCI BÖLÜM

Saldırılar	231
Diyarbakır Cezaevi'nde katliam.....	231
Dava 23 yıl sürdü.....	233
Akın Birdal'a suikast.....	234
Ateşten gömlek: Öcalan'ın avukatlığı.....	241
Öcalan'ın getirilişi.....	242
ABD yetkilileri devrede.....	250
Yalnız Kurt'un hedefinde Eren var.....	254
"Yanlışlıkla" tahliye.....	258
Hayata Dönüş tufanı.....	260
10 yıl sonra dava açılır.....	264
Hoşçakal iki gözüm.....	265
Boşaltılan Ezîdî köyü: Kiwêx (Mağara).....	271

YEDİNCİ BÖLÜM

Yoldaşları	277
Fırtınalı bir hayat: Leman Teyze.....	277
Eren'in Ayşe Ablası: Ayşenur Zarakolu.....	280
Kızılı herkesten iyi gören adam: Eşber Yağmurdereli.....	285
Yol arkadaşları: Şaban, Doğan, Veysi.....	289
İHD'nin çocuğu Şaban... ..	290
Canlı kalkan Şaban... ..	293
Doğan Genç... ..	295
Hafızayı diri tutan Veysi... ..	296
En sağaltıcı destek: Dostlar.....	301
Benim için evliliğin tanımı: Hapishane.....	302
İkinci bahar.....	306
Babacığım bugün hastaneden çıkacağız.....	310

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Ermeni Meselesi	315
Levon Ekmekçiyan.....	315
Ermeni meselesi.....	319

Soykırım anması.....	320
Taşlı sopalı saldırı.....	323
Hrant Dink.....	324

DOKUZUNCU BÖLÜM

Hortum Süleyman ve LGBTİ+ Mücadelesi	327
Homofobi her yerde.....	330
Önce ailemiz terk eder bizi.....	332
Hortum Süleyman'ın adaylığına tepki.....	334
Tüzük değişikliği.....	334
Galiba sizinle aynı ülkede yaşamıyoruz!.....	335
Arım balım peteğim.....	337
Silahlı ama antimilitarist.....	339
<i>Hevî (Umut)</i>	342
15 Temmuz darbe girişimi.....	345
İstanbul Barosu adaylığı.....	352
0 yemini etmem.....	355

ONUNCU BÖLÜM

Davalar... Cezalar...	357
Genel Yayın Yönetmenliği nöbeti.....	357
<i>Özgür Gündem</i> Ana Davası.....	361
Layık görüldüğü ödüller.....	366
Martin Ennals Ödülü.....	369
Veda... ..	371

TEŞEKKÜR

Çaylak bir muhabir olduğum 1996'dan beri tanıdığım, zaman zaman ayrı düşsek de kendisini yakından takip ettiğim sevgili Eren Keskin, anılarını kitaplaştırmak için beni tercih ettiğinde ağır bir sorumluluk aldığımın farkındaydım.

İstanbul Burgazada'da başlayıp, Diyarbakır, Ankara, Bodrum ve Datça Palamutbükü'nde Eren'le yaptığımız görüşmeler ve arşiv taramasıyla üç yıllık bir çalışma sonucunda elinizdeki kitap ortaya çıktı. Öyle çok da kolay olmadı. Araya pandemi gündemi girdi, bütün dünya yeni tanıştığımız COVID-19'la cebelleşirken benim gündemim ve yüküm çok başkaydı. Bu ağırlığı kaldırmamda bana destek olan ve altından kalkacağıma inanan herkese minnet borcum var.

Eren'le sohbetlerimizde yanımda bulunarak; mekân, tarih ve zaman konusunda şaşırtıcı derecede detay hatırlayan Leman Yurtsever'e, Ayşe Günaysu'ya, fotoğraflarıyla hafızayı canlandırmada katkıda bulunan Veysi Altay'a, kitabın yayımlanmasını canıgönülden destekleyen sevgili Tanıl Bora'ya, kitabın son okumalarını yaparak görüşlerini sunan Dilek Gökçin, Güllistan Yarkın, Sevinç Tanyıldız ve Sevda Çetinkaya'ya, uykusuzluk ve karın ağrılarıyla geçen bu süreçte gerginliğimi ve kahrımı çeken başta kardeşim Nurcan olmak üzere tüm dost ve arkadaşlarıma şükranlarımı sunarım.

EREN'İN HAYATI

YILDIRIM TÜRKER

“Kolay değildir, insan hakları mücadelecisi olmak. Düşman olmayı, lanetli olmayı, bütün güvencelerden birer birer soyunmayı göze almak, insanın yakınlarına tavsiye edebileceği bir hayat tarzını işaret etmiyor elbet. Ama kimileri, nedendir bilinmez, kendilerine böyle bir hayat seçer. Kendilerini böyle ol-
durabilirler. Sabahtan akşama gerilimli bir vakanüvislik sürdürür; yazılması, söylenmesi yasaklanmış, görmezden gelinmesinde karar kılınmış vahşeti, zulmü kayda düşerler. Onlar, kimi korku filmlerinde, ardında bekleyen canavarı sezse de o karanlık kapıyı usulca aralamaktan kaçınmayan kahramanlara benzer. Ama onları yönlendiren, ket vuramadıkları merakları değil, sesini duyuramayan kurbana ses olma konusundaki kararlılıklarıdır.

Sevimsizdirler. Ağızlarını açtıklarında karanlıktan dem vururlar. Elllerinde kayıtlar, fotoğraflar; parçalanmış, elektrikle dağlanmış, çürütölmüş, yırtılmış bedenleri gösterirler. Çoğunluk bizi hiç ilgilendirmeyen hayatların uğradığı tecavüzleri ille de bize duyurmaya çalışırlar. İlkide bir tutuklanırlar. Elllerinde kalabalıklara okumaya çalıştıkları raporlarla gözaltına alınırlar. Dayak yerler. Tehdit edilirler. Bu toplumun kurallarınca saygın iş insanı olmayı reddetmiş, her an polis takibi altında yaşa-

yan, damgalı varoş sakinleri olarak kıyıda durmayı seçmişlerdir. Tuhafırlar. Enerjileri had hudut bilmez. Çoğunluk uykusuz, kimileyin aç karnına, oradan oraya koştururlar. Basın toplantıları düzenlerler. İşkence mağdurlarına, tutuklu yakınlarına, kayıp analarına, türbanlı kızlara, düşünce 'suçlularına', travestilere, dayak yiyen kadınlara, hakkı çiğnenen işçilere; postalların, yumrukların, copların, küfürlerin menzilinde yaşayan herkese yetişmeye çalışırlar. Kapılarını, telefonlarını, kulaklarını gece gündüz açık tutarlar.

Tuhaf bir inatla, burada, yanı başımızda, itile kakıla, hiçbir yere kaçmadan, sırası geldiğinde aralarından birkaç kişiyi hapishanelere uğurlayarak, ama hiç ara vermeden o uğultulu yayınlarını sürdürürler. Solcu bir işkence mağdurunu savunurken bölücü örgüt üyesi, türbanlı kızın hakkını savunurken irticacı, travestiyi savunurken ahlâk düşmanı ilan edilirler. Bir yere kaçmazlar. Hep burada, inadına vahşetin menzilinde dikilirler.

Eren Keskin, bu tuhaf insanlardan biridir. Onu görmüş olabilirsiniz. Hiç değilse bir fotoğrafını. Aşağılayıcı bir gazete manşetinin hemen altında. Belki de karşılaşmışsınızdır. Bir mahkeme ya da cezaevi kapısında, Cumartesi annelerinin arasında. Ama çoğunluk polis kordonunun berisinde. Tam da orada.

Kimilerinin kirli bir istihzayla andığı, kimilerinin açıkça bölücülüğün fısıltısı olarak algıladığı insan hakları kavramı, zamanla hayatımızın orta yerine oturdu. İnsan olmanın, kendinin olduğu kadar ötekinin de temel haklarını korumaktan, savunmaktan geçtiğine inananlar çoğaldı. İnsan Hakları militanı, denetçisi insanlar, ihlalcilerin başına bela oldular. İtilip kakılmayı göze alarak hayat bekçiliği yaptılar. Bu topluma başka bir hayatın mümkün olduğunu hissettirmek için nice zorluğu göze aldılar.

Unutmayın. Henüz muktedirlerimiz Avrupa kapılarında titreşmiyor, insan haklarına palavra diyor, yiğitliğe vicdan sürdürmüyordu.

Henüz dünyalı olmanın kapılarını aralayacak olan ülkünün, bu bir avuç 'münasebetsiz'in bekçiliğine soyunduğu insan hakları olduğu akla bile gelmiyordu.

Avukat Eren Keskin 90 yılından itibaren faal bir İnsan Hakları Derneği üyesi olarak çalıştı. 4 yıl, derneğin İstanbul şubesi başkanlığını üstlendi.

Nice saldırılara uğradı, tehditler aldı. 1995'te *Medya Güneşi* dergisiyle yaptığı röportaj nedeniyle yargılandı, hüküm giydi. Cezası ertelendi, üç yıl sonra da geçerliliğini yitirdi. DGM yargılanmalarını meşru kabul etmeyen Baro, Disiplin kovuşturması açmadı. Ama kararlı Savcılığın temyizi ve dayatması sonucu Keskin'e 1 yıl avukatlıktan men edilme cezası çıktı. Şimdi sürmekte olan bir dizi davası var. Çoğu antimilitarizmden. Üniformalıların tecavüzüne uğrayan kadınların sesi olmak kolay değil elbet.

Kimi insanlar hayatlarını ahlâki bir öneri gibi kurgular, öyle de yaşar.

Eren Keskin de onlardan biri. O, mutlaka bizi rahatsız etme, huzurumuzu kaçırma, bastırıp susturmaya çalıştığımız vicdanı kışkırtma görevini sürdürecektir. Hakkı çiğnemen, hayatı paralan, sözü ketlenenlerin yanında durmayı sürdürecektir. Çünkü, bu göreve kendi kendini memur etti. Bu, hayatını saf vicdanın, saf adaletin peşine salmış tuhaf insanlara akıl erdirebildiğimizde, insanın yepyeni, olağanüstü bir tanımını yapabileceğiz. O tanıma yakışacağız.”

Yıllar önce yazmış olduğum bu yazıyla başlamak istedim. Onca yıl hemen hiçbir şeyin değişmemişliğinin kederli bilgisiyse.

Öncelikle Eren Keskin bir *parrhesiastes*'tir. Antik Yunan'dan miras, Foucault'un deştığı o “hakikati söylemek konusunda dürüstlük” kavramının ta kendisi.

Parrhesiastes, yani hakikati söyleyen sadece dürüst olmakla ve düşüncesini söylemekle kalmaz, aynı zamanda onun düşüncesi hakikattir. *Parrhesia*'nın bir özelliği de inanç ile hakikat arasında her zaman tam bir örtüşme olmasıdır. *Parrhesiastes*'in dürüstlüğü konusunda herhangi bir “ispat” varsa, bu cesarettir. “Çünkü bir insan ancak hakikati söylemenin risk ya da tehlike arz ettiği durumlarda *parrhesia* kullanıyor sayılır ve *parrhesiastes* olarak kabul görmeyi hak eder.” Sözgelimi bir gramer

öğretmeninin öğrencilerine anlattığı hakikat onu bir *parrhesiastes* kılmaz. Oysa bir tiranı eleştiren filozof, göze aldığı tehlike ile *parrhesiastes*'tir. *Parrhesia*'nın işlevi bir başkasına hakikati ispat etmek değil, eleştiri sunmaktır.

Eren Keskin'in varoluşunu "keskin" kılan, onun sınır tanımaz cesaretidir. Hakikati her şeyi göze alarak dile getirmek, onun hayatının özetidir.

Elimizdeki kitap, onun çocukluğundan itibaren vicdanına, adalet duygusuna, hakikate ne kadar vefalı olduğunu anlatıyor. Kimselere benzemeye çalışmadan, kimseye iltimas geçmeden hak ve adaletin peşinde koşturmuş bir kadın. Etrafında uçuşan mermilere, uğradığı saldırılara rağmen.

Kendi çevresini de çekinmeden eleştiriyor: "Birçok konuda o kadar çok devlete benziyoruz ki."

Çok sevmiş. Dolayısıyla çok acılar çekmiş. Ailesini, yoldaşlarını uğurlamış ama kendisini hep başkaları için uğraşarak, onlar için koşturarak sağaltmış, yakınmayı hiç bilmemiş.

Kitapta bütün yoldaşlarına olan vefa borcunu hepsini bir bir anarak gösteriyor.

Kendi hayatını anlatırken bile arka planda kalmayı seçiyor. Tarihe kayıt düşmek için zulmün en vahşisini görmüş insanları ayrıntılı olarak anıyor.

Cumhuriyet tarihinin son 50 yıllık zulüm envanterini çıkarıyor.

Devlet üstün hizmet madalyası alan katliamcı askerleri, 13 yaşındaki çocuklara işkence edip şimdilerde demokrat geçinen polis emeklilerini, eski liderleri, hayatımızı cehenneme çevirenleri kayda düşüyor.

Bir solukta okunan bu güzelim kitabı öncelikle gençlerin okumasını tavsiye ederim. Bu topraklarda Eren Keskin adında böyle bir kadın olduğunu öğrenmeleri için. Ama öncelikle böyle bir hayatın mümkün olduğunu görmeleri, hissetmeleri için.

Her şeye rağmen, hep birlikte insan kalabilmek için çabala-yan herkesin, hepimizin Eren'e ne kadar borçlu olduğumuzu hiç unutmadan.